

יגאל עזרי: מבין היותר מוכשרים

אמנות

יגאל עזרי, במיטב המסורת הישראלית

יגאל עזרי הוא אחד מבין האמנים הצעירים ביותר מוכשרים הפועלים כיום במקומותינו. כיון מוצגת תערוכתו בגלריה ביום התל-אביבית. רישומי הבניינים והכיסאות שבתערוכה עשויים כתרשימי זרימה של מיכנים שהופכים למשהו יותר אורגני, ומקנים לעבודות חיוניות רבה. שימת לב לפיטים, כמו הטיפול בהם בצורה אישית, והמשיכות הארוכות והאנינות העשויות ביד חופשית, מצליחים לשמר את המגע הראשוני ורענותן של העבודות, כך שבכל פעם שמתבונן נגים בהן מחדש, הן מתעוררות שוב לחיים. להבי דלים שבין חללים חיצוניים ופנימיים אין כמעט משמעות. עזרי מנסה ליצור מעין אינטגרציה של האור בכל שטח הציוור, כך שלהבג אין לדעת אם האובייקטים הם שמקרינים את האור או שמתוך מיסחקי השקיפיות שברקע מוארת התמונה כר לה.

הציבעונית השלטת, בגוני חום ואדמדם ולע"י תים גם בצהוב ובאוקר, מחממת את העבודות, ומנעימה את השהייה במחיצתן.

עזרי הושפע הרבה מאמני המופשט הישראלי כמו זריצקי ואפילו מאירוביץ' עוד בתחילת דרכו, ועדיין ניתן לעמוד על השפעותיהם ביצירותיו. אבל הנגיעה הלירית שלו — כולה שלו.

נעמי הרירוק

שירה

שבוע השירה

גלריה בוגרשוב, בשיתוף עם בית לסי' והוצאת כחר, יזמה שבוע של אירועי שירה בתל-אביב, הכוללים ערב, יום רביעי 5 באפריל, יתקיים קהל, רבישיח בנושאי שירה ותירגום שירה. עורך השבוע הוא המשורר והמבקר חזי לסקלי, איש העיר.

השבוע נפתח בערב קריאה במרתף גנות הס' פרים החדשה של כחר בריזנוגוף, שבו השתתפו אבות ישורון, יצחק לאור ודוד אבינן. מיפגשים נוספים עם משוררים נערכו בתחנת כחר ובגלריה בוגרשוב. הערב, יום רביעי 5 באפריל, יתקיים בבית לסי' ערב שבו מארח נתן זך חבורה נכבדה של יוצרים ערביים. בין המשתתפים: אמיל חביבי, סיהאם דאור וסלמאן נאטור, המשורר העממי ראג'י אלסאלפית, בן הכפר סאלפית, זקן ממר ריי ישראל הערבים, מישל חרד מנצרת, הזמרת אמל מורקוס, השחקנים מוחמד כפרי, סלים דאו ויוסף שילוח (שיקרא מן האנתולוגיה של שירי הגלות הערביים שלו), וכן תימורת ערבית בת 20 נגנים, בניצוחו של תייסיר אליאס.

להיות שותף לכמה סודות הקשורים באישיותה. בייחוד התעקב על החשדנות היתירה כלפי הער' לם, ובעיקר כלפי מפא"י, שהתפתחה אצלה בש' נותיה האחרונות.

ובאמת, יותר משהיה זה ערב ספרותי, היה זה מיפגש יוצרים שניסו לחשוף טפח מחייה של משוררת זנוחה ותוך כדי כך גילו משהו על עצי' מס. הסופר דן צלקה נראה קצת נבוך כשעמד וסיפר על פגישתו היחידה עם המשוררת בתל-אביב. פירטי הפגישה שנשארו מעורפלים במיד' צת הותירו רושם של סימפטיה הדדית בין המ' שוררת הוקנה לסופר. מי שקרא משיריה היה בני הנדל, מטובי קרייני השירה בארץ. הסיגי היחידי שאפשר להעלות כנגדו הוא נטייתו לכפות על השיר נוסח קריאה, הנדלי". אולם מעלותיו כקור' רא מחפזות על חולשה בודדת זו. הערב הסתיים בהחלטה לרכוש את ספר השירים כדי שלפעמים, כשנצרה להתבסס מניחות הארץ כפי שחשה אותו אסתר ראב, נוכל לקרוא שורות כמו:

... ריח סמדר ופרדסים פורחים

עם חלב אם השקית;

כמות רגלים

רכות כידים

בחול לוחש ממששות;

ואקליפטוסים פרועים

טעוני צרעות ודבורים

שיר ערש לי דובבו...

שרה כין

אופרה

אמצע הדרך

חגיגה של ממש היתה באחרונה לאוהבי האופ' רה. כאולם המחודש של ווה ביפו נערכה הצגת הבכורה ללה טרוויאטה של ורדי. צוות מגובש, ישראלי ברובו, הרשים את הקהל בשירה מיך צועית שאינה נופלת באיכותה ממה שמושר בנתי אופרה ברחבי העולם. איילת אמיתי הצל'רה לעמוד בכבוד בתפקיד התובעני של ויולטה, תפקיד שיש בו הרבה טונים גבוהים והרבה קולראטורה. גם שירתו של גבי שדה (אלפרדו) נשמעה כגורת מתמיד, בלי שהפחיתה מקיסמו. מקהלת האופרה המרי קמרון השלימו את הרושם, שיש לנו בארץ כוחות טובים.

ובכל זאת, כוכב הערב היה זמר הכריטון הא' מריקאני ריצ'רד קלרק שגילם את ג'דמונט האב. הוא היה אכזרי כשנדרש ואוהב כשהיה צורך בכך ומנחם וגוער ורמותו מילאה את האולם ושבתה את ליבותינו. איך הוא עושה זאת?

"הכל טכניקה", עונה לי אחד מזמרי מקהלת האופרה, "הוא יודע טוב מכולנו איך מתפקד גופו, שולט על התנועות' בכל הרגיטרים, האוויר נכנס ויוצא כשנדרש באופן מושלם". רק טכניקה, אני תמהה. כן, עונה לי זמרנו המקומי, "זה כל הסוד".

ברגעים שבהם ניגנה התיזמורת את קיטעי הסולו שלה נחשפה חולשתה. כלי הקשת ניסרו את האוויר באדישות ובמקומות שהיה צריך לל-חוש, ניגנו "פיאנו" כלבד. ההתרששות שהיתה על הבימה לא עברה אל התיזמורת פרט לשני מיקרים: נגן הקלרינט ונגן האבוב, כל אחד מהם בתורו, וחללו נס קטן והדגימו לחבריהם נגינה מעולה מהי.

עיצוב התלבושות והכמה היה סביר, אם כי היתה הליכה רק עד אמצע הדרך. הרעיון של ציבועי שחורילבן מהודרים הוא טוב, אך לא בוצע עד תום (בעיות של תקציב), רבר שהתברר ביי' חוד ברגעים שהמקהלה נעלמה מאחורי הקלעים והותירה את הבמה ככל מערומיה.

דבר דומה קרה לכימוי שהיה טוב בדרך-כלל. הבמה שקקה חיים ונשתתקה לסירוגין, הכל לפי מצב הרוח שהכתיב הליברית. אולם על הבימאי היה להיתור. קל מאוד לגלוש אל הגיחוך כסיפור אופראי סוחט רמעות. הבימאי (או שמא היתה זו מעצבת התנועה) עשו זאת פעמיים: בסצינת הנשק הספירי, כשעוד מעין דרקרב מבין בין הגברים לנשים ומיד אחר-כך — "סטיירות הלחי" שמעניק הנארון לאלפרדו. מוטב היה לוותר עליהן.

ובכן, יש לנו אופרה. האם נוכל לשמור עליה מה עלינו לעשות כדי שזמרינו הטובים לא יבחרו החוצה התשובה ברורה: יש להעניק להם תמורה חולמת. שמועה גונבה לאוני זומרי המקהלה ה"מיובאים" מקבלים תנאים טובים מאלה של עמיתים עצמחו פה. מדוע? ז.ב. ■

שעל כך באה תשובה ניצחת המזכירה בסיג' נונה את הצהרות הבחירות של הליכוד. וכך משמיעה כאן בת רגישה-כאוהב לאביה האוהב המתייסר: "תגיד, יואל, מה הקטע שלך? מה אתה מתפתל שמינית? מה כל-כך משנה לך אם אני מתגיטת או לא". (135).

כאן, לפחות, אין לצפנת שלנו מה לפענח. והוא אכן "חור בו ושוב השתתק". (67).

אולי חשב, בהזדמנות זאת, על הקשר שבין "לפענח" ו"לפצח" בעברית המרוכבת של ימינו. הרי אריק קראנץ, ידידו מתוך הדירות, הוא עצמו נדר נדר שלא ירפה מן המתנרבת הבלונרית הער' ברת יחד עימו כאותו בית-חולים. עד אשר יפצח אותה מימין לשמאל, מלמעלה למטה, ובאלכסון גם". (129).

"ברובד סמוי יותר" — כך על עטיפת הספר — "לדעת אשה הוא ספר של ארסי-מרגל המנסה לפענח את חירת החיים. זהו רישום מרוקדק של תצפית בלתי נלאית בחשיכה האופפת אותו".

לפענח ולפצח — באפילה האופפת אותו ובאורו המלא של פיוט ברבני — "מימין לשמאל, מלמעלה למטה, ובאלכסון גם".

(המשך יבוא)

ערבים בתל-אביב

ערב

עם משוררת

אווירה של שיעמום שלו נחה בחלל האולם הגדול של בית הסופר כאשר התאספו כמה סופ' רים וקהל כדי לכבד את זכרה של המשוררת אסי' תר ראב. מה הבאנו איננו אל הערב הזה ועם איה מיטען שבנו ממנו יותר מכל קיבלנו אישור לכמה אמיתות שאנו נושאים עימנו זה שנים. מפי המשוררת ש. שפרה נודע לנו שהיוצר — ארם בודד הוא. גם אם חי במקום שבו נולד, הרי הוא מהגר פנימי שנידון להשלים עם-חוסר הכרה והערכה. כבטאה כזו כאב הבדידות הזאת, הקשה, חשפה שפרה את הקשר שלה אל אסתר ראב, קשר של הדהות ואהבה. על שפרה הוטל גם להנחות את הערב והיא עשתה זאת כטון סמכותי, נרגש ורידקטי. בלי משים הפך האולם, שקהל מבוחר ברובו ישב על ספסליו בשקט, לכיתה בית-ספר.

כעבור זמן לא רב נפרדנו ממנה, לא בלי חמדה, והתיישבנו על כיסאות אוניברסיטאים. המרצה הבא, רפול' דן מירון, הכין היטב את השיעור. הוא מיקם את המשוררת בתוך התהליך הספרותי-היס' טורי, הכתיר אותה כאשה הראשונה שכתבה שיר' רים בשפה העברית, ופטר כמה חידות בערפל שירתה כאשר הראה שהשימוש של המשוררת כלשון היה לא-מקובל וחרשני לזמנה. אלא שמי' רון האריך מאוד ברבריו וכבר צפה הקהל בפתק גדול שנרשם והועבר מיד ליד בשולחן הארון של היושבים המכובדים וכמעט שנמסר לידיי של המרצה. ברגע האחרון הודיע מירון, שכמו חש בקבוצה הנרקמת לימינו, שעוד מילים ספורות והוא מסיים. מילותיו הספורות התארכו אף הן. מירון לא עמד בפיתוי והחל לערוך השוואה בין אסתר ראב לבין משוררת אחרת בת זמנה, המ' שוררת רחל. במשך דקות ארוכות נרמה היה שמירון ונח את אסתר מרוב אהבתו לרחל ואנו, הזוכרים לרחל את המתיקות שנסכה בנו שירתה בימים שהיינו צעירים וסובלים, שמחנו לרגע.

הדוברים שבאו אחריו הובילו אותנו בשכילי ויכרונם הפריטי. עורך אפיריון סיפר בשפתו המת' נגנת על ילדותו. הנטייה לרבר על עצמך בשעה שאתה בא לספר על המת איננה דבר מגונה. אר' רבא, שפתו השירית והענוגה של ארו ביטון היתה כמשב רוח אביבית ביום חמסין. ברצון הייתי מאוינה לו עוד זמן רב. אחרי שחתם בשיר משלו, חזר אל כיסאו, רציו ועטוף תג. גם דרך דיבורו של המשורר משה רון נעימה היתה ומשובבת נפש. דור העלה ויכרונות מפגישתו עם אסתר ראב כחצר ביתה. הוא תיאר את עיניה הירוקות אפורות ("בחולות"), נועק איש' מן היושבים באולם והפר כאחת את הרושם הארדי שהותירו הצופים עד אז) וביקש שנשכח את השירים הגרוטים שכתבה המשוררת. אהור כן-עזו, שעצתו של משה דוד הגיעה אליו באיחור, תאר לפנינו את מאמציו הבלתי-נלאים, וכיצד הצליח להוציא לאור את מיכלול שיריה. אחר-כך הומין את הקהל

יכולנו להמשיך כציטוט תריסר מובאות נוס' פות של פיצוחים ופיצנוחים — שכולם סופם תוהו. נכון, יש גם כמה דברים שגיבור לדעת אשה מצליח "לפענח". כך הוא "מפענח בקלות כמה שיקר לו המתווך" (מתוך הדירות, עמוד 196), והוא "כמעט שקפץ אל מכונתו ודחה ליי' רושלים". כדי לפענח כל דקה, כל שנייה, כל תנועה בבוקר ההוא" (120) וניטל עליו להקטיב בריכוז עליון לנגינת מאדריגאל כדי "לאתר (כה) קול אחד שמויף" (133). אבל בעיקרו של דבר הוא משלים עם העובדה, שיש סדר, ושלא תפענח אותו". וכי "כוחותיו לא יספיקו למציאת תשובה על שלהי שאותה בעצם לא עלה בידו לנסח. או אף להאיש. ומפני כן פיענח לא פיענח עד כה, וכנראה שלא יפענח אף פעם" (101).

אולי משום כך הוא נחרד כל-כך למחשבה כי ייתכן שקיימים "לא צופן אחד כי אם צפנים רבים? איש איש והצופן שלו" (72), וכי הוא, האיש אשר "הרהים את כל המישרד כאשר הצליח לפ' ענח מה באמת הניע את איל-הקפה העיוור מקר' לזמכיה לחפש ביומנתו שלו את השורות החשית' היהודי" (72) — לא יצליח לפצח / לפענח את הצופן האישי של כל אדם, ואף לא ילמד להבחין — בעייה קשה באמת! — בין גיטרה לצ'לו, בין קצר להפסקת חשמל. בין מחלה לגעגועים. בין ברדלס לצ'לונב ביזאנטיני". (72).

מישקפים קאתוליים

איש אשכולות אמיתי, היואל השתקן שלנו, שתאות ההגדרה שלו נעה כל הזמן בין איל-הקפה דרום-אמריקניים לבין "ציור-צ'ליבה בינוטי הסור' תר את השכל הישר" (131). וכמוכן — מדריגא' לים, ואשר מישקפיו (שימו לב!) ממש מזכירים "מישקפי אינטלקטואל קאתולי" הם "משווים לו ארשת של פרישות ולמרות סגפנית" (118). כאותה ארשת אופיינית לכל שאר אנשי המוסד והשב"כ, כמוכן.

אבל איך בעצם — ארם עשוי לתהות — נראים "מישקפי אינטלקטואל קאתולי"?

מה פלא שבתו היחידה של המפענח הפרוש שלנו, נטע שמה בישראל, אותה מושתלת שנייה שברומאן, תולה על קיר חדרה את תמונתו של המשורר האהוב עליה — יעקב שטיינברג... לא פחות ולא יותר! איך אמר דן בן-דאמוץ: עלא עיי' נ'....

וכך הפך מה שבשימוש חסכוני זוהר יותר עשוי היה להיות סמל פיוטי חבוט ונדרש — לפ' טיש שבו מכה בנו הסופר, שוב ושוב, אחת לכמה עמודים, משל היינו פעמונו של אורלוגין, או מטומטמים מגורים. והקורא שאינו נכד ואף לא נין ל, לצפנת פענח" זה שבספירנו, הולך סחרחר במסלול המיכשולים שבין פיענחים ותענועים, תענועים ופיענוחים, כשבתוך הרפתח לה כאן צברית שתקנית וגסת-דיוחולשון (כשהיא מואילה לדבר), כמיכסי הרמון נפוחים (אלה דווקא יפים לה!), האמורה אף היא לייצג כאן איוו חידה נעלי' מה באיך-פותרו. שחרר יוצרה הוא לא פירכואני' לייטיק בעל-פיתור. כי אם מישטיקו לתיאבון.

ואילו אביה, אותו אינטלקטואל קאתולי' בדימוס, שפיון בלע"ו, הנכשל במאמציו להבחין בין גיטרה לצ'לו, בין ברדלס לבין צ'לונב ביזנטיני — נאמן בהחלט לעצמו כשהוא מתאר את בתו — כיד הפייס הטובה עליו — כ"בן-דאמוץ (כך) שחפני ממאה אחרת המופיע בנושף-מסכות ומש' תעמם בו". (65).

מה תמה — אומר לעצמו, בשלב זה, אפילו הקורא הבלתי-מרושע, זה שעורו מסוגל לקריאה תמה, — שגיבורנו זוכה מאותה בת-אצילים שח' פנית ומשועממת למענה היחיד, בנוסח הישן והד טוב, שהוא ראוי לו: "אז מה הבעייה שלך?" (66).

ושיחה דומה, ברוח דומה, בין אבמרל לבין בת שהיא בהחלט לא שפיונית, תחזור כאן, באורח צפוי (הכל חוזר כאן לפחות ארבע פעמים!), כמה עשרות עמודים מאוחר יותר.

השיחה מתחילה בהערה עמוקה של האב המ' עמיק רמיי-האינטלקטואל-הקאתולי': "את לא חושבת נטע שהמרינה הזאת מתפרקת?"

והיא ממישכה במדויים שהם לא נחלת המולי' דת כלבד:

"אתה זוכר את מה שאמרת לי מתי שהפטרון (הבוס של השפיונים — נ"ו) לחץ עליך שתסכים לגסוע לכמה ימים להציל את המולדת?"

"אמרת משהו. כן. נרמה לי שאמרת שיררה לי היכולת להתרכו. משהו כזה. אבל מה זה שייך לענייני?"